

NDIMA YA VHU 14

MBETSHELO NGA U ANGAREDZA

Mulayo wa dzitshaka

Thendelano dza dzitshaka

231. (1) Nyambedzano na u sainwa ha thendelano dzothe dza dzitshaka ndi vhuḍifhinduleli ha khorotshitumbe ya lushaka.
- (2) Thendelano ya dzitshaka dzothe I vhofha Riphabuḷiki fhedzi nga murahu ha musi yo themedelwa nga ḷikumedzwa kha Buthano ḷa Lushaka na Khoro ya Lushaka ya Mavunḍu, nga nnḍa ha musi I thendelano yo bulwaho kha khethekanyo ḥukhu ya (3).
- (3) Thendelano ya dzitshaka ya tshivhumbeo tsha thekheniki, ndaulo kana khorotshitumbe, kana thendelano I sa ḥoḍi themendelo kana u tendelwa, yo dzhenelwaho nga khorotshitumbe ya lushaka, I vhofha Riphabuḷiki hu si na thendelo ya Buthano ḷa Lushaka na Khoro ya Lushaka ya Mavunḍu, fhedzi I tea u vhwewa ḥafulani kha Buthano na kha Khoro hu tshee na tshifhinga tshi pfeseseaho.
- (4) Thendelano inwe na inwe ya dzitshaka I vha mulayo wa Riphabuḷiki musi I tshi phasiswa u vha mulayo nga mulayo wa lushaka, fhedzi mbetshelo ine ya shuma nga yone ine ya thendelano ye ya tendelwa nga Phalamennde ndi mulayo kha Riphabuḷiki nga nnḍa ha musi zwi sa yelani na Ndayotewa kana Mulayo wa Phalamennde.
- (5) Riphabuḷiki I vhofhwa nga thendelano dza dzitshaka dze dza vha dzi tshi vhofha Riphabuḷiki musi Ndayotewa I tshi thoma u shuma.

Mulayo wa sialala wa dzitshaka

232. Mulayo wa sialala wa dzitshaka ndi mulayo kha Riphabuḷiki nga nnḍa ha musi u sa yelani na Ndayotewa kana Mulayo wa Phalamennde.

Tshumiso ya mulayo wa dzitshaka

233. Musi hu tshi t̄alutshedzwa mulayo wa vhusimamilayo, khothe in̄we na in̄we I tea u takalela t̄alutshedzo in̄we na in̄we I pfallaho ya mulayo ine ya yelana na mulayo wa dzitshaka dzoṭhe kha t̄alutshedzo in̄we na in̄we ine ya si anane na mulayo wa dzitshaka dzoṭhe.

Maṅwe mafhungo

Thendelo nzwiwa dza pfanelo

234. U itela u ombedzela mvelele ya demokirasi, yo thomiwaho nga ino Ndayotewa, Phalamennde I nga shumisa thendelo nzwiwa dza pfanelo dzi yelanaho na mbetshelo dza Ndayotewa.

Pfanelo dza vathu dza u kona u diitela muvhuso une vha funa

235. Pfanelo ya vathu vha Afrika Tshipembe vhoṭhe ya u kona u diitela muvhuso une vha funa, sa zwe zwa sumbedziswa zwone kha Ndayotewa, a zwi thivheli kha uyu mutheo wa iyi pfanelo, u t̄anganedza muhumbulo wa pfanelo ya u diitela muvhuso nga tshitshavha tshifhio na tshifhio tshine tsha vha na mvelele na luambo luthihi kha tshipiḡa tsha shango tsha Riphabuḷiki kana nga in̄we nḡila, yo tiwaho nga mulayo wa lushaka.

Ndambedzo ya mahoro a zwa politiki

236. U itela u khwinisa demokirasi ya mahoro o fhambanaho, mulayo wa lushaka u tea u n̄etshedza mahoro a zwa politiki a no khou dzhenelela kha zwa vhusimamilayo ha lushaka na ha vunḡu ndambedzo nga nḡila ya ndingano.

U ita mishumo nga vhuronwane

237. Vhuḡifhinduleli hoṭhe ha zwa Ndayotewa hu tea u itwa nga vhuronwane nahone hu si na u lenga.

Zhendedzi na vhurumiwa

238. Muraḍo wa khorotshitumbe ya muvhuso kha sia liḿwe na liḿwe ḵa muvhuso u nga—
- ḵekedza maanḁa kana mushumo ufhio na ufhio o teaho u shumiswa kana wo teaho u itwa hu tshi tevhedzwa mulayo kha muraḍo wa khorotshitumbe ya muvhuso muḿwe na muḿwe, tenda u ḵekedza uho ha vha hu tshi anana na mulayo malugana na ḁila ine maanḁa a tea u shumiswa ngayo kana ḁila ine mushumo uyo wa tea u itwi ngayo; kana
 - u shumisa maanḁa afhio kana afhio kana u ita mushumo ufhio na ufhio wa muraḍo ufhio kana ufhio wa muvhuso kha zhendedzi kana vhurumiwa.

Ṭhalutshedzo

239. Kha Ndayotewa, nga ḁḁa ha musi fhethu he ipfi ḵo ḵa shumiswa ḵi tshi amba zwiḿwe-vho—
- “mulayo wa lushaka” zwi angaredza—
- mulayo u welaho nga fhasi ha uyu wo itwaho hu tshi tevhedzwa Mulayo wa Phalamennde; na
 - mulayo we wa vha u tshi khou shuma musi Ndayotewa I tshi thoma u shuma nahone u re nga fhasi ha ndangulo ya muvhuso wa lushaka;
- “dzangano ḵa muvhuso” zwi amba—
- muhasho muḿwe na muḿwe wa muvhuso kana ndangulo kha lushaka, vunḁu kana muvhuso wapo; na
 - muofisiri kana tshiimiswa—
 - tshi shumisaho maanḁa kana u ita mushumo u ya nga ha Ndayotewa kana ndayotewa ya vunḁu; kana
 - tshi shumisaho maanḁa a muvhuso kana tsha ita mushumo wa muvhuso u ya nga ha mulayo muḿwe-vho, fhedzi hu sa katelwi muofisiri wa khothe kana wa vhulamukanyi;
- “mulayo wa vunḁu” ho angaredzwa na—
- mulayo u welaho nga fhasi ha uyo wo itwaho hu tshi tevhelwa Mulayo wa vunḁu; na

- (b) mulayo we wa vha u tshi khou shuma musi Ndayotewa I tshi thoma u shuma nahone u langulwaho nga muvhuso wa vundu.

U sa anana vhukati ha mañwalo o fhambanaho

240. Arali ha vha na u sa anana vhukati ha mañwalo o fhambanaho a Ndayotewa, liñwalo la Tshiisimane li do shuma.

Nzudzanyo dza tshanduko

241. Sheduḽu ya 6 I shuma kha u shanduka zwi tshi ya kha ndaela ya ndayotewa ntswa yo thomiwaho nga Ndayotewa, na mañwe mafhungo o livhanaho nazwo..

U fheliswa kana u vhlukwa ha milayo

242. Milayo yo bulwaho kha Sheduḽu ya 7 I khou fheliswa, u ya nga ha khethekanyo ya 243 na Sheduḽu ya 6.

Dzina lipfufhi na u thoma u shuma

243. (1) Mulayo uno u pfi Ndayotewa ya Riphabuḽiki ya Afrika Tshipembe, wa 1996, nahone u do thoma u shuma nga ḽuvha lo tiwaho nga Phresidennde u ya nga mulevho, fhedzi hu saathu u fhira ḽuvha la 1 Fulwana 1997.
- (2) Phresidennde a nga ta datumu dzo fhambanaho hu saathu u swika iyo yo bulwaho kha khethekanyo thukhu ya (1) hu tshi tevhelwa mbetshelo dzo fhambanaho dza Ndayotewa.
- (3) Nga nḽa ha musi zwi re ngomu zwi tshi sumbedza nga inwe ḽila, u bulwa ho sumbedzwaho kha mbetshelo dza Ndayotewa nga tshifhinga tsha musi Ndayotewa I tshi thoma u shuma dzi do dzhiwa sa dzi sumbaho tshifhinga tshine mbetshelo idzo dza thoma u shuma.
- (4) Arali hu tshi nga tiwa liñwe ḽuvha lo livhanywa na mbetshelo inwe-vho ya Ndayotewa u ya nga ha khethekanyo thukhu ya (2), mbetshelo inwe-vho ine ya yelana na Ndayotewa ya Riphabuḽiki ya Afrika Tshipembe, wa 1993 (Mulayo wa vhu

200 wa 1993), yo bulwaho kha mulevho, I a fheliswa u bva kha ḡuvha leneḷo.

- (5) Khethekanyo ya 213, 214 215, 216, 218, 226, 227, 228, 229 na 230 dzi ḡo thoma u shuma u bva nga ḷa 1 Phando 1998, fhedzi hezwi a zwi thivheli u phasiswa hu tshi tevhelwa Ndayotewa ya mulayo wo lavhelelwaho kha mbetshelo idzi hu saathu u swika ḡuvha iḷo. Hu saathu u swika ḡuvha heḷo, mbetshelo dzo vhekanywaho na dziṛwe-vho dzine dza nga vha hone dza Ndayotewa ya Riphabuḷiki ya Afrika Tshipembe, wa 1993, dzi vha dzi tshi kha ḡi shuma.